

Jurgita Malinauskaite,
Harmonisation of EU Competition Law Enforcement,
Springer, Cham 2020, ss. 272

Recenzowana książka prezentuje wyniki trwających około dekady badań naukowych dr Jurgity Malinauskaite z Brunel University London. Tom ten może być szczególnie interesujący dla polskich czytelników, jako że szczególnym przedmiotem zainteresowania autorki jest przebieg tytułowego procesu w państwach Europy Środkowo-Wschodniej (CEE), które na potrzeby swych analiz autorka podzieliła na duże państwa CEE (Czechy, Węgry, Polska i Rumunia) oraz małe państwa CEE. Jak słusznie podkreśliła, taki podział może mieć znaczenie z perspektywy intensywności egzekwowania prawa ochrony konkurencji przez krajowe organy ochrony konkurencji oraz zasobów tych organów.

We wprowadzeniu, oznaczonym jako rozdział 1, dr Jurgita Malinauskaite dokonała zwięzłego przeglądu książki, w tym jej struktury, a także zdefiniowała zastosowane metody badawcze.

Rozdział 2 stanowi istotną część teoretyczną książki, dotyczącą studiów porównawczych i opatrzoną licznymi odesłaniami do literatury przedmiotu. Autorka zajęła się w nim teorią przeszczepów (transplantów) prawnych (2.2), a następnie podejściami do komparatystyki prawniczej (2.3). Poszukiwała również uzasadnienia dla studiów prawnoporównawczych (2.4). Na koniec zajęła się technikami (2.5) i technikami komparatystyki (2.6).

W rozdziale 3 autorka zarysowała ramy koncepcyjne harmonizacji w Unii Europejskiej (UE), oceniając je zresztą jako „niewyraźne” (zob. 3.3). Po raz kolejny na pochwałę zasługują rozważania teoretyczne autorki, tym razem o harmonizacji jako zamierzonym rezultacie (3.2.1) i harmonizacji jako trwającym procesie (3.2.2). Badaczka odniosła się zarówno do harmonizacji wertykalnej, jak i harmonizacji horyzontalnej oraz ich wzajemnych relacji. W rozdziale 3 nie zabrakło również analizy podstaw prawnych i kompetencji UE do harmonizacji prawa ochrony konkurencji, w tym procesowego prawa ochrony konkurencji (3.4). Wreszcie, autorka zajęła się ekonomicznym uzasadnieniem harmonizacji (3.5).

Rozdział 4 dotyczy rozwoju egzekwowania unijnego prawa ochrony konkurencji z perspektywy historycznej. Nie pominięto w nim zagadnień takich, jak integracja europejska (4.2) czy rynek wewnętrzny jako jej nadrzędny cel (4.3). Autorka omówiła etap I rozwoju egzekwowania prawa ochrony konkurencji, tj. okres obowiązywania rozporządzenia 17/62 (4.4.1), etap II z rozporządzeniem 1/2003 (4.4.2), etap III, w którym nastąpił zwrot ku prywatnemu egzekwowaniu prawa ochrony konkurencji (4.4.3) oraz etap IV, w którym uwaga decydentów powraca ku publicznemu egzekwowaniu prawa ochrony konkurencji (4.4.4). Tu autorka dokonała w szczególności przeglądu postanowień dyrektywy 2019/1/UE, tj. tzw. dyrektywy ECN+ (s. 119-125). W tym samym rozdziale autorka omówiła rolę Europejskiej Sieci Konkurencji (4.5.1) oraz sądów krajowych i KE (4.5.2) w zapewnianiu spójnego stosowania prawa ochrony konkurencji.

W rozdziale 5 dr Jurgita Malinauskaite zajęła się krajowymi organami ochrony konkurencji w państwach CEE. Analizy te rozpoczęte zostały wątkiem osadzenia instytucjonalnego tych organów (5.2). Następnie autorka przeszła do wymogów dotyczących tych organów wynikających z rozporządzenia 1/2003 (5.3) oraz dyrektywy ECN+ (5.4). Od tych wątków wprowadzających autorka przeszła do organów ochrony konkurencji w państwach CEE (5.5), ich niezależności i odpowiedzialności (5.6) oraz zasobów ludzkich i finansowych (5.7).

W rozdziale 6 badaczka zajęła się harmonizacją publicznego egzekwowania prawa ochrony konkurencji w zakresie podstawowych kompetencji krajowych organów ochrony konkurencji, sankcji i polityk łagodzenia kar (*leniency*). Mimo że nie zostało to zaznaczone w tytule rozdziału, to, podobnie jak rozdziały 5 i 7, dotyczy on państw CEE. W rozdziale 6 najpierw zostały poruszone kwestie kompetencji organów określonych rozporządzeniem 1/2003 (6.2) i dyrektywą ECN+ (6.3). Następnie autorka dokonała bardzo zwięzłego przeglądu systemów egzekwowania prawa ochrony konkurencji w państwach CEE (6.4). W dalszej kolejności badaczka przeszła do omówienia kompetencji dochodzeniowych krajowych organów ochrony konkurencji (6.5), kompetencji decyzyjnych (6.6), polityk *leniency* (6.7) i karania (6.8), wzajemnej pomocy (6.9) oraz promocji kultury konkurencji (6.10).

Ostatni rozdział dotyczy harmonizacji prywatnego egzekwowania prawa ochrony konkurencji w państwach CEE. Autorka najpierw dokonała przeglądu transpozycji dyrektywy 2014/104/UE, tj. tzw. dyrektywy odszkodowawczej, w państwach CEE (7.2). Następnie odniosła się do zagadnień przedmiotu i zakresu dyrektywy oraz sądów właściwych w państwach CEE (7.3), wyjawienia dowodów (7.4), skutku decyzji krajowych (7.5), okresów przedawnienia (7.6), odpowiedzialności solidarnej (7.7), przerzucania nadmiernych obciążeń (7.8), domniemania i kwantyfikacji szkody (7.9), konsensualnego rozstrzygnięcia sporów (7.10) i zbiorowego dochodzenia roszczeń (7.11).

Książka dr Jurgity Malinauskaite jawi się jako pozycja literatury fachowej, szczególnie istotna z perspektywy działalności Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS). Po pierwsze, istotny wątek badań naukowych Centrum, otwarty uruchomionym w roku 2015 projektem badawczym pod kierunkiem prof. UwB dr hab. Anny Piszcz i dr. Dominika Wolskiego, stanowi problematyka prywatnoprawnego egzekwowania roszczeń wynikających z naruszenia prawa ochrony konkurencji w państwach CEE. Najnowszy projekt w tym zakresie będzie realizowany w latach 2021–2022 pod kierunkiem dr. Dominika Wolskiego. Rezultatem powyższej działalności badawczej są publikacje w języku polskim i angielskim oraz cykl konferencji naukowych CARS i Uniwersytetu w Białymstoku pn. „Harmonisation of Private Antitrust Enforcement: A Central and Eastern European Perspective”. Publikacja dr Malinauskaite będzie z pewnością przydatna w dalszych badaniach dotyczących tej tematyki. Po drugie, warto odnotować, że pozycja dr Malinauskaite zawiera szereg odesłań do artykułów w języku angielskim zawartych w wydawanych przez CARS monografiach naukowych oraz w *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*. Fakt, że ta literatura, dostępna przecież w otwartym dostępie, jest odnajdywana przez autorów zagranicznych, świadczy o coraz bardziej ugruntowanej pozycji publikacji CARS w środowisku nauki prawa ochrony konkurencji. Można też powiedzieć, że wykaz literatury zawarty w książce autorki jest dość obszerny,

zwłaszcza, że publikacji w języku angielskim z zakresu prawa ochrony konkurencji w państwach CEE nadal nie ma zbyt wiele. Książka dr Malinauskaite, wydana przez wydawnictwo Springer, istotnie wzbogaca tę wciąż niewielką kolekcję (ku naszej satysfakcji w dalszym ciągu zdominowaną przez publikacje wydawane przez CARS).

dr hab. Anna Piszcz, prof. UwB

Kierownik Pracowni Prawa Gospodarczego Publicznego

na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7163-3292>

e-mail: piszcz@uwb.edu.pl